
Specjalne użycie broni palnej przez polskie służby – przełomowa czy wadliwa regulacja?

Idea wprowadzenia do polskiego porządku prawnego strzału, który pełniłby funkcję neutralizującą zagrożenie poprzez legalne pozbawienie życia przez uprawniony podmiot osoby stwarzającej poważne zagrożenie w postaci narażenia życia innej osoby, postulowana była w kraju już od lat 90 XX wieku przez doktrynę oraz ekspertów z zakresu tematyki bezpieczeństwa narodowego. Przed 1989 rokiem, jak również po nim, nie doszło jednak do podjęcia inicjatywy ustawodawczej w tejże materii¹. Problematyka strzału o charakterze śmiertelnościowym, oddawanym przez uprawnionego w celu unicestwienia niebezpiecznego napastnika, do czasu wejścia w życie ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych² nie była objęta precyzyjną regulacją. Właściwie nie istniały żadne prawne podstawy dla funkcjonowania m.in. „snajpera”, który to na zachodzie jest instytucją bardzo ważną i wykorzystywaną od dziesiątek lat. Zatem przez długi okres czasu istniały w materii strzału ratunkowego niejasności. W czasie prac legislacyjnych podjętych nad ustawą z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej³ ustawodawca nie uwzględnił postulatów przedstawicieli doktryny oraz praktyków i nie umieścił w przesłankach użycia broni palnej instytucji specjalnego użycia broni. Pomimo znakomitej okazji do uregulowania specjalnego użycia broni palnej, przez kolejne trzy lata, do 2016 roku, w polskim systemie prawnym nie istniała więc regulacja dotycząca tak ważnego, w szczególności w czasach poważnych zagrożeń, zagadnienia prawnego. Regulacja specjalnego użycia broni palnej przez uprawnione podmioty jest więc stosunkowo nową instytucją.

Omawiane pojęcie specjalnego użycia broni palnej jest synonimem strzału ratunkowego, który oznacza rozwiązanie dające możliwość zastosowania broni palnej z zamiarem podjęcia działań skutkujących pozbawieniem życia osoby, wobec której broń jest użyta. Jednocześnie ustawodawca wprowadził do polskiego systemu prawnego rozwiązanie mające duże znaczenie dla skutecznego użycia broni w charakterze specjalnym, którym jest zaplanowane rozwiązanie

¹ K. Karwowska, *Specjalne użycie broni – emocje w debacie publicznej a merytoryczne opinie ekspertów*, [w:] *Specjalne użycie broni – stan obecny, zagrożenia, propozycje rozwiązań*, (red.) K. Jałoszyński, W. Zubrzycki, J. Stelmach, Szczepiń 2017, s. 329.

² Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 796).

³ Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1834, z 2019 r. poz. 15).

taktyczne sytuacji kryzysowej w postaci strzału na rozkaz⁴. Zgodnie z art. 23 ust 1 ustawy „w ramach działań kontrterrorystycznych, jeżeli jest to niezbędne do przeciwdziałania bezpośredniemu, bezprawnemu, gwałtownemu zamachowi na życie lub zdrowie człowieka lub do uwolnienia zakładnika, a użycie broni palnej w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę jest niewystarczające i przeciwdziałanie takiemu zamachowi lub uwolnienie zakładnika w inny sposób nie jest możliwe, dopuszcza się, z uwzględnieniem wszelkich okoliczności zdarzenia o charakterze terrorystycznym oraz możliwości działań kontrterrorystycznych, użycie broni palnej przeciwko osobie dokonującej zamachu albo biorącej lub przetrzymującej zakładnika, którego skutkiem może być śmierć lub bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia tej osoby”⁵. Jest to ustawowa definicja specjalnego użycia broni, czyli m.in. instytucji tzw. strzału snajperskiego, strzelca wyborowego, strzelca celnego. Dodatkowo decyzję o dopuszczalności specjalnego użycia broni może podjąć oraz cofnąć kierujący działaniami, co oznacza legalną możliwość zastosowania wspomnianego wcześniej strzału na rozkaz⁶.

Dla oceny uregulowania strzału specjalnego istotne jest odniesienie do dwóch obszarów - prawnego oraz etycznego. Przede wszystkim etyczny aspekt oddania śmiertelności strzału jest elementem wyjątkowo problematycznym z uwagi na samą możliwość legalizacji takiej formy oddziaływania w regulacji przez pryzmat poszanowania praw człowieka, prawa do życia, zasady ochrony życia każdej osoby, wolności i nietykalności osobistej, lecz bardzo istotny wpływ ma także niezadowolający i niewystarczający aspekt prawny obowiązujących przepisów. Niestety wprowadzenie do prawodawstwa regulacji specjalnego użycia broni palnej w formie, w jakiej obecnie funkcjonuje, jest zaledwie częściowym spełnieniem podnoszonych od wielu lat przez przedstawicieli doktryny, specjalistów i funkcjonariuszy wniosków o zagwarantowanie przepisów spójnych i klarownych oraz określenie jasnych form strzału specjalnego, a także przyznanie ochrony samym funkcjonariuszom przed działaniem bezprawnym w ramach ratowania życia⁷.

W uzasadnieniu do projektu ustawy o działaniach antyterrorystycznych projektodawcy wyjaśnili, że kierowali się wprowadzeniem do porządku prawnego specjalnego użycia broni, zakładając konieczność postępowania ze szczególną ostrożnością, rozważyć oraz z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sytuacji o charakterze terrorystycznym, a przede wszystkim potraktowania specjalnego użycia broni jako środka o charakterze wyjątkowym i ostatecznym. Założeniem podstawowym mechanizmu jest fakt, że takie użycie broni może nastąpić jedynie w sytuacji

⁴ K. Jałoszyński, M. Stępiński, *Specjalne użycie broni – wnioski i rekomendacje*, [w:] *Specjalne użycie broni – stan obecny, zagrożenia, propozycje rozwiązań*, (red.) K. Jałoszyński, W. Zubrzycki, J. Stelmach, Szczytno 2017, s. 343.

⁵ Art. 23 ust. 1 ustawy o działaniach antyterrorystycznych.

⁶ Art. 23 ust. 5, *ibidem*.

⁷ W. Wosek, *specjalne użycie broni – konieczność działań a prawa człowieka*, [w:] *Specjalne użycie broni – stan obecny, zagrożenia, propozycje rozwiązań*, (red.) K. Jałoszyński, W. Zubrzycki, J. Stelmach, Szczytno 2017, s. 14.

szczególnej, jaką jest bezpośrednie zagrożenie życia, zdrowia i jest działaniem nastawionym jedynie na ratowanie życia ofiary, które jest zagrożone przez osobę terrorysty. Przepisy ustawy według projektodawców nie miały na celu naruszania elementarnych zasad, w tym przede wszystkim zasady ochrony życia każdego człowieka. Padło sformułowanie, że w przypadku sytuacji o charakterze terrorystycznym, za wartość nadrzędną uznaje się ochronę życia ofiary, natomiast nie sprawcy zamachu⁸. Takie słowa były jednak niefortunnie dobrane i nietrafione, gdyż w kręgu regulacji międzynarodowych oraz krajowych, nikt nie jest uprawniony do tego, by sądzić, czyje życie jest ważniejsze. Z punktu widzenia aksjologicznego, wyjaśnienia te zostały niewłaściwie dobrane. Instytucja specjalnego użycia broni palnej jest bardzo potrzebnym środkiem, jednakże powinna zostać w inny sposób uargumentowana.

Projektodawcy podnosili również, iż „wprowadzenie możliwości specjalnego użycia broni ma w założeniu zwiększyć skuteczność działań Policji w sytuacji wystąpienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym, jednocześnie zapewniając bezpieczeństwo prawne funkcjonariuszy oddających tego rodzaju strzał. Należy zaznaczyć, iż oddanie tzw. strzału ratunkowego jest obecnie dopuszczalne w prawie niektórych państw europejskich (tego rodzaju możliwość przewidują m.in. przepisy obowiązujące w Niemczech oraz w Wielkiej Brytanii). Rozwiązania takie są dopuszczalne również w świetle przepisów prawa międzynarodowego regulujących kwestie ochrony praw człowieka. Możliwość pozbawienia życia w obronie jakiegokolwiek osoby przed bezprawną przemocą przewiduje art. 2 ust. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Znalazła się ona także w przyjętych w ramach ONZ Podstawowych zasadach użycia siły i broni palnej przez funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa i porządku publicznego”⁹.

Specjalne użycie broni palnej może być zastosowane przez funkcjonariuszy: Policji, Straży Granicznej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, żołnierzy Żandarmerii Wojskowej lub żołnierzy Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, wchodzących w skład grupy wykonującej działania kontrterrorystyczne¹⁰. Decyzja w przedmiocie zastosowania takich działań podejmowana i cofana jest przez kierującego działaniami, który następnie niezwłocznie przekazuje ją dowódcy grupy antyterrorystycznej, a ponadto informuje o podjętej decyzji organ wyznaczający kierującego działaniami¹¹. Po otrzymaniu decyzji o dopuszczalności specjalnego użycia broni palnej dowódca grupy kontrterrorystycznej może wydać rozkaz specjalnego użycia przez funkcjonariuszy lub

⁸ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o działaniach antyterrorystycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw druk nr 516, s. 25.

⁹ *Ibidem*, s. 25.

¹⁰ Art. 23 ust. 4 ustawy o działaniach antyterrorystycznych.

¹¹ Art. 23 ust. 5, *ibidem*.

żołnierzy grupy kontrterrorystycznej, określając cel i sposób specjalnego użycia broni¹². Specjalne użycie broni palnej dokumentowane jest przez dowódcę grupy kontrterrorystycznej po zakończeniu działań poprzez niezwłoczne sporządzenie protokołu specjalnego użycia broni, a następnie przekazuje go kierującemu działaniami¹³.

Zgodnie z przepisami ustawy działania polegające na specjalnym użyciu broni palnej odbywają się na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. Zasady wynikające z tejże ustawy nie mogą znaleźć zastosowania, gdy znajdują się w kolizji z art. 23 ustawy o działaniach antyterrorystycznych¹⁴. Stanowi to dobitne różnice pomiędzy użyciem broni palnej jako środka przymusu oraz specjalnym użyciem broni. Adekwatnie do art. 23 ust. 3, co do specjalnego użycia broni palnej nie będą mieć zastosowania w szczególności przepisy ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej traktujące o tym, że środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej używa się lub wykorzystuje w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę¹⁵ oraz przed użyciem broni palnej uprawniony podmiot jest zobowiązany podjąć szereg działań, m.in. zidentyfikować swoją formację, wezwać osoby do działania zgodnego z prawem, uprzedzić o strzale, oddać strzał ostrzegawczy¹⁶. Jest to kwestia zrozumiała, gdyż wymogi te przeczą np. instytucji strzelca wyborowego, który pozostaje w ukryciu i odległości od napastnika. Wydanie okrzyków lub oddanie strzału ostrzegawczego ujawniłoby jego obecność. Wyjątkowo ważną rolę pełni rozpoznanie operacyjne w działaniach kontrterrorystycznych, ponieważ spełnia funkcję zasadniczego zapobiegania oraz przeciwdziałania potencjalnym zagrożeniom, również terrorystycznym¹⁷. W pozostałym zakresie do specjalnego użycia broni mają zastosowanie przepisy ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej, w tym regulacja dotycząca udzielenia pierwszej pomocy napastnikowi¹⁸. Zgodnie z art. 36 ust. 1 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej „w przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego (lub broni palnej) nastąpiło zranienie osoby lub wystąpiły inne widoczne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby, uprawniony udziela jej niezwłocznie pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zapewnia wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe”¹⁹. Osobą zobowiązaną do udzielenia pierwszej pomocy jest podmiot uprawniony, który oddał strzał z broni

¹² Art. 23 ust. 6, *ibidem*.

¹³ Art. 23 ust. 7, *ibidem*.

¹⁴ Art. 23 ust. 2, *ibidem*.

¹⁵ Art. 7. ust. 1 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej.

¹⁶ Art. 48 ust. 1, *ibidem*.

¹⁷ P. Łabuz, K. Falandys, *rozpoznanie operacyjne w działaniach kontrterrorystycznych w związku ze specjalnym życiem broni*, [w:] Specjalne użycie broni – stan obecny, zagrożenia, propozycje rozwiązań, (red.) K. Jałoszyński, W. Zubrzycki, J. Stelmach, Szczepiński 2017, s. 217.

¹⁸ Art. 23 ust. 2 ustawy o działaniach antyterrorystycznych.

¹⁹ Art. 36 ust. 1 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej.

palnej, a zatem w świetle przepisów strzelec stosujący specjalne użycie broni. Może odstąpić od udzielenia pierwszej pomocy, jeżeli osobie poszkodowanej została zapewniona pomoc przez inne osoby lub podmioty zobowiązane do jej udzielenia²⁰. Tymi podmiotami są podmioty kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmioty świadczące medyczne czynności ratunkowe. Co w przypadku braku takich podmiotów na miejscu zdarzenia? Czy strzelec wyborowy śpieszy niezwłocznie, gdyż tego wymaga przepis prawa, z pomocą z oddalonego miejsca? Aspekty związane z udzieleniem pierwszej pomocy napastnikowi powinny być jasno określone w ustawie, a regulacja o działaniach antyterrorystycznych w ogóle pomija aspekt pierwszej pomocy, podczas gdy ustawa o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej nie została pod tym względem dostosowana do instytucji specjalnego użycia broni palnej.

Należy podkreślić, iż uregulowanie specjalnego użycia broni palnej w ustawie po wycofaniu z Kodeksu karnego możliwości orzeczenia kary śmierci za najcięższe przestępstwa, stało się po czasie niewystępowania legalnej możliwości uśmiercenia człowieka przez organy władzy publicznej, jedynym przepisem w polskim systemie prawnym dopuszczającym świadome, celowe pozbawienie życia jednostki przez podmioty państwowe w czasie pokoju. W obu przypadkach - użycia broni palnej jako środka przymusu i specjalnego użycia broni - ustawodawca przewidział ich konsekwencje w postaci bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia jednostki. Warto zaznaczyć, że w drugim wspomnianym przypadku bardzo prawdopodobny skutek zastosowania broni wobec sprawcy, znacząco przekracza granice użycia broni palnej jako środka przymusu, gdyż celem w tym przypadku jest skłonienie osoby do konkretnego, zgodnego z prawem zachowania. W przypadku użycia lub wykorzystania środków przymusu przewidywanym skutkiem jest pozbawienie życia, jednakże jest to niezamierzony skutek. Natomiast konstrukcja art. 23 ustawy o działaniach antyterrorystycznych w sposób wyraźny wskazuje, iż zamierzonym i świadomym skutkiem użycia broni palnej będzie z wysokim prawdopodobieństwem śmierć napastnika²¹.

Rzecznik Praw Obywatelskich w opinii do projektu regulacji podkreślił, iż „w uznaniu projektodawców wprowadzenie specjalnego użycia broni nakierunkowane jest na ratowanie życia ofiary zagrożonego przez terrorystę. Takie działanie może nastąpić jedynie w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia. Idąc dalej, autorzy uzasadnienia zakładają, że jakkolwiek opiniowana regulacja nie ma celu naruszenia fundamentalnej zasady ochrony życia ludzkiego, asumptem wprowadzenia specjalnego użycia broni jest założenie, że życie ofiary stanowi wartość nadrzędną w stosunku do życia sprawcy zamachu. (...) Po pierwsze, pozbawienie życia przez funkcjonariusza może nastąpić jedynie w celu ochrony osoby, nie zaś w celu ochrony

²⁰ Art. 13 ust. 2 pkt 3, *ibidem*.

²¹ P. Lubiewski, *Środki przymusu bezpośredniego a specjalne użycie broni*, [w:] Specjalnej użycie broni – stan obecny, zagrożenia, propozycje rozwiązań, (red.) K. Jałoszyński, W. Zubrzycki, J. Stelmach, Szczytno 2017, s. 164.

dóbr materialnych czy innych dóbr o charakterze abstrakcyjnym i ponadindywidualnym, niezwiązanych bezpośrednio z życiem człowieka. Po drugie (...) przyjmuje się, że działania funkcjonariuszy mogą być uzasadnione tylko wówczas, gdy są one bezwzględnie konieczne. (...) Wprowadzenie tzw. specjalnego użycia broni zdaje się wzbudzać pewne wątpliwości przede wszystkim z punktu widzenia wymogu legalności. Ów wymóg należy rozpatrywać niejako dwutorowo, tj. z jednej strony pod względem tego, czy działania podmiotów stosujących specjalne użycie broni znajdują bezpośrednią podstawę w akcie prawnym rangi ustawowej, z drugiej zaś, czy regulacje uprawniające do takiego działania spełniają wymogi wynikające z konwencji oraz orzecznictwa strasburskiego. O ile nie ulega wątpliwości, że opiniowany projekt wprowadza ustawową podstawę do pozbawienia życia osoby, względem której stosowany jest specjalne użycie broni, o tyle szczegółowego zbadania wymaga kwestia spełnienia przez regulację ustawową pewnych kryteriów jakościowych. Kryteria te odnoszą się przede wszystkim do szczegółowego określenia sytuacji, w których możliwe jest użycie broni w celu pozbawienia człowieka życia, a także okoliczności i sposobu, w jakim może ono nastąpić (w tym m.in. szczegółowego określenia rodzaju broni)”²².

Ocena zgodności regulacji zawartej w art. 23 w stosunku do standardów ochrony życia, a także innych wartości, które związane są z obszarami aktywności podmiotów władzy publicznej, może być analizowana przy pomocy jednoczesnego uwzględnienia pojęć podstawowych w świetle regulacji, m.in. zdarzenie o charakterze terrorystycznym, działania antyterrorystyczne. Jedynie dokładna analiza pojęć zapewnia pełny obraz regulacji, która przewiduje specjalne stosowanie broni palnej oraz umożliwia jednoznaczną ocenę skutków regulacji. Pojęcia zawarte w słowniku ustawowym pozostawiają wątpliwości co do precyzyjności ich sformułowania i niedosyt, bowiem definicje są zbyt pobieżne. Niezbędna w tej materii jest dalsza dyskusja. W związku z licznymi wątpliwościami dotyczącymi regulacji Rzecznik skierował wniosek do Trybunału Konstytucyjnego w celu zbadania zgodności z Konstytucją niektórych przepisów ustawy²³.

Podnoszona przez lata potrzeba uregulowania kwestii związanych m.in. ze strzelcem wyborowym i strzałem na rozkaz w końcu zaowocowała powstaniem ustawowej materii w tej tematyce. Szeroko dyskutowano, czy strzał snajperski jest w ogóle możliwy do wyinterpretowania z przepisów ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. Zdania w tej kwestii są podzielone. Z przepisów ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej wynika nakaz

²² Opinia Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 19 maja 2016 r. do projektu ustawy o działaniach antyterrorystycznych (pismo II.520.2.2016).

²³ *Ibidem*;

Wniosek RPO z dnia 14 lipca 2016 r. do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją niektórych przepisów ustawy o działaniach antyterrorystycznych (sygn. akt K 35/16).

minimalizacji skutków użycia broni oraz zakaz oddawania strzału w kierunku wrażliwych życiowych części ciała człowieka. Dodatkowo główną ideą ustawy jest założenie, że oddawany przez funkcjonariusza strzał ma służyć podporządkowaniu, a nie zabiciu. Jednakże sytuacja oddania strzału śmiertelnośnego będzie poddana wnikliwej analizie stanu przez sąd, w wyniku czego zostanie uznana wina funkcjonariusza lub stwierdzenie braku przekroczenia uprawnień²⁴. Zatem regulacja specjalnego użycia broni palnej wydaje się pełnić tu istotną funkcję zabezpieczającą odpowiedzialność funkcjonariusza, gdyż umożliwia legalny, śmiertelny strzał. Jednak czy na pewno wymagała odrębnej regulacji, czy wystarczyło poszerzyć o to zagadnienie prawne materię ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej²⁵?

To pozytywne i pożądane zjawisko, że wreszcie materia dotycząca specjalnego użycia broni palnej została objęta regulacją prawną. Należy więc dobrze ocenić sam fakt zmiany legislacyjnej. Stanowi to miły krok w kierunku gwarancji dla konstytucyjnej zasady ochrony prawa do życia, gdyż jedynie w ściśle określonych przypadkach i przy konkretnej procedurze, naruszenie prawa do życia będzie możliwe. W stanie prawnym przed uchwaleniem ustawy była to materia kłopotliwa i nie dawała pewności. Daleko idące uprawnienia, które ingerują w najwyższe wartości i dobra, wymagają zarówno wysokich legislacyjnych standardów, jak również wysokich wymagań wobec funkcjonariuszy i standardów stosowania przez nich broni palnej.

Obowiązujące przepisy dotyczące specjalnego użycia broni palnej przez uprawnione podmioty budzą jednak pewne poważne wątpliwości. Po pierwsze powinna zostać usystematyzowana kwestia udzielenia pierwszej pomocy napastnikowi, wobec którego oddano strzał specjalny. Aktualnie jest to niejasne i niepewne. Po drugie w regulacji występuje bardzo ograniczona możliwość zastosowania przepisu tylko do sytuacji wyczerpującej znamiona przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Dodatkowo nasuwają się pytania - kto, na jakim etapie, w związku z jakimi przesłankami, w jakim czasie będzie kompetentny, aby stwierdzić, że konkretne zdarzenie jest tym, a nie innym przestępstwem. Należy mieć na uwadze fakt, że potrzeba skorzystania z możliwości specjalnego użycia broni palnej może mieć miejsce również w innych przypadkach, bowiem silny rozwój społeczny, nowe technologie, rozwój nowych rodzajów przestępstw, zaburzenia psychiczne sprawców mogą wymagać podjęcia takich kroków. Ograniczenie zakresu przypadków takiego użycia broni jest zbyt daleko idące. Ustawodawca

²⁴ M. Cichomski, R. Leoniak, *Rozwiązania ustawy o działaniach antyterrorystycznych a wnioski de lege ferenda ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej dotyczące specjalnego użycia broni*, [w:] *Specjalnej użycie broni – stan obecny, zagrożenia, propozycje rozwiązań*, (red.) K. Jałoszyński, W. Zubrzycki, J. Stelmach, Szczepiński 2017, s. 180-181.

²⁵ Szerzej J. Cymerski, K. Matysek, *Konsekwencje selektywnego delegowania uprawnień w zakresie specjalnego użycia broni palnej*, [w:] *Specjalnej użycie broni – stan obecny, zagrożenia, propozycje rozwiązań*, (red.) K. Jałoszyński, W. Zubrzycki, J. Stelmach, Szczepiński 2017, s. 307 i nast.

pominał m.in. niebezpieczeństwa utraty życia, zdrowia osób, które stały się zakładnikami oraz ofiarami porwań dla okupu. Należy rozważyć dodanie do zamkniętego katalogu innych, poważnych przestępstw. Po trzecie niepokojące jest rozdysponowanie uprawnień do użycia broni palnej w sposób specjalny przez służby. Jest ono również zbyt ograniczone. Strzału specjalnego dokonać może jedynie parę podmiotów, natomiast w oparciu o ustawę o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej kontakt z sytuacjami kryzysowymi, niejednokrotnie bardzo niebezpiecznymi, może mieć aż dwadzieścia podmiotów mogących legalnie użyć broni palnej. W zdarzeniach takich często ważną rolę odgrywa czas, a oczekiwanie na przybycie podmiotów uprawnionych do specjalnego użycia broni palnej, może dodatkowo skomplikować sprawę. Rozszerzenie katalogu uprawnionych podmiotów w połączeniu ze ściśle ograniczonymi przesłankami specjalnego użycia broni jest kluczowe.

Rozważając, czy regulacja specjalnego użycia broni palnej jest regulacją kompleksową, przełomową czy bblem prawnym, trudno jest udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Z jednej strony pozytywny jest fakt samego podjęcia tak ważnego tematu po tak wielu latach dyskusji i wniosków, choć został on w sposób kontrowersyjny umotywowany przez projektodawców. Gdyby uzasadnienie projektu zostało przeprowadzone w sposób bardziej przemyślany, uargumentowany właściwymi podstawami aksjologicznymi, regulacja nie budziłaby skrajnych emocji w kwestii naruszeń zasady ochrony życia każdej osoby i nie byłaby traktowana jak „licencja na zabijanie dla władz publicznych”. Przede wszystkim dla właściwego zrozumienia tej materii oraz jej odbioru niezbędne jest dokonanie pogłębionego definiowania pojęć, rozbudowanie katalogu podmiotów uprawnionych do specjalnego użycia broni palnej oraz poszerzenie zakresu przedmiotowego regulacji do innych, ciężkich przestępstw. System prawny winna cechować przejrzystość i kompleksowość oraz nieprzytłaczanie obywateli nadmiernie rozbudowanymi regulacjami. Stworzenie odrębnej, niedopracowanej regulacji specjalnego użycia broni palnej wydaje się być w tym rozumieniu bblem prawnym. Rozwiązanie było proste, jednak ustawodawca z niego nie skorzystał. Prawna konstrukcja specjalnego użycia broni winna znaleźć miejsce w przełomowej, kompleksowej, wręcz kazuistycznej regulacji ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. Dzięki takiemu zabiegowi otrzymalibyśmy spójny, enumeratywny, pełen materiał wszelkich możliwości działania podmiotów ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Stanowiłoby to najpełniejsze zagwarantowanie i zabezpieczenie zasady prawnej ochrony życia.

***Specjalne użycie broni palnej przez polskie służby
– przełomowa czy wadliwa regulacja?***

Martyna Kaczmarczyk

O autorze

Absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Pracuje nad rozprawą doktorską z zakresu konstytucyjnych gwarancji wolności i nietykalności osobistej jednostki, praw człowieka i prawa policyjnego.

Zainteresowania naukowe: prawo konstytucyjne, prawa człowieka, bezpieczeństwo, kryminalistyka i kryminologia.

ORCID: 0000-0001-6169-9466

Streszczenie

Współcześnie władze publiczne muszą mierzyć się z różnego rodzaju poważnymi zagrożeniami bezpieczeństwa i porządku publicznego. Jednym z takich niebezpieczeństw są przestępstwa o charakterze terrorystycznym. W ramach uprawnień w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, służby dysponują różnymi skutecznymi środkami, by przeciwdziałać niebezpiecznym sytuacjom, m.in. środkami przymusu bezpośredniego i bronią palną. Jednakże w najbardziej niebezpiecznych sytuacjach środki te mogą okazać się niewystarczające. W polskim porządku prawnym do 2016 roku nie istniała żadna regulacja, która wprost i w pełni legalnie przyznawałaby służbom możliwość wykorzystania strzału ratunkowego lub strzelca wyborowego. Są to instytucje niejednokrotnie niezbędne dla ratowania życia zakładników, choć jednocześnie świadomie śmiercionośne i ostateczne. Niemniej jednak powinny być w ogóle możliwe do wykorzystania w ściśle określonych przypadkach i procedurze. Celem artykułu jest ukazanie skomplikowanej natury instytucji specjalnego użycia broni palnej, która wymaga dalszej, poszerzonej dyskusji. Jednocześnie została podjęta próba oceny, czy obowiązująca regulacja jest właściwa, czy w pewnych obszarach pozostawia wątpliwości.

Słowa kluczowe

Specjalne użycie broni, środki przymusu bezpośredniego, prawa człowieka, bezpieczeństwo i porządek publiczny

***Special use of firearms by Polish services
- breakthrough or defective regulation?***

Martyna Kaczmarczyk

Summary

Nowadays public authorities have to face various serious threats to public safety and order. One of such dangers there are terrorist offenses. Within permissions s part of security and public order protection, services have various effective means to counteract dangerous situations, including measures of direct coercion and firearms. However in the most dangerous situations these measures may not be sufficient. In Polish legal order until 2016, there was no regulation that directly and legally would allow services to use a rescue shot or a marksman. These institutions are often necessary to save the hostages' lives, albeit deliberately deadly and final. Nevertheless they should be able to be used in strictly defined cases and procedures. The aim of the article is to show difficult nature of institution of special use of firearms, which requires further, expanded discussion. At the same time, an attempt was made to assess whether the applicable regulation is correct or whether it leaves some doubts in different areas.

Key words

Special use of firearms, means of direct coercion, human rights, security and public order